

Datum 2024-11-25

Mottagare: Utbildningsdepartementet
Adress: u.remissvar@regeringskansliet.se

SISU Idrottsutbildarna
Dnr: 538/24

Remissvar gällande betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildning i en ny tid (SOU 2024:42) (diarienummer U2024/01680)

SISU Idrottsutbildarna (SISU) tackar för möjligheten att svara på betänkandet och har följande kommentarer.

Sammanfattande kommentarer

1. SISU anser att den nya målstrukturen är rimlig och acceptabel men vill detta till trots framföra en oro att både målen och indikatorerna uteslutande formuleras i kvantitativa termer. SISU vill givetvis öka verksamheten, nå fler deltagare med fler olika bakgrunder och växa i kvantitet. Men det får inte bli så att fokus i måluppföljningen enbart hamnar på kvantiteten. Kvaliteten är minst lika viktig.
2. SISU saknar ordet "demokrati" i målet. Demokrativillkoret är bra men täcker inte in att den folkbildande verksamheten bidrar till demokratisk fostran och ett demokratiskt samhälle.
3. SISU vill starkt betona vikten av att självförvaltningsmodellen behålls. SISU anser att fördelarna med "armlängds avstånd" är stora och bidrar till både engagemang och ett stort ansvarstagande. SISU avfärdar därmed de i utredningen beskrivna alternativa modellerna där självförvaltningsmodellen skulle tas bort.
4. SISU ser att balanspunkten mellan tillit och kontroll är avgörande för relationen mellan folkbildningen och staten. SISU anser att det är viktigt med en väl avvägd, kostnadseffektiv och ändamålsenlig kontroll.
5. SISU ser positivt på förslaget om att Centrum för Idrottsforskning (CIF) får uppdraget att följa upp och utvärdera det statsbidrag till folkbildningen som hanteras av SISU Idrottsutbildarna.
6. SISU har inget att invända mot att Riksrevisionen granskar SISU:s årsredovisning.
7. SISU ser positivt på och har inget att invända mot kravet på ökad transparens och skyldigheten att rapportera statistik exempelvis till Statistiska Centralbyrån (SCB). Att SISU:s statistik därmed blir en del av folkbildningens officiella statistik välkomnas.
8. SISU anser att förslaget om återtag av oförbrukade medel är rimligt.
9. SISU ser administrativa och kostnadsmässiga utmaningar i de ökade kraven på kontroll, uppföljning, utvärdering och redovisning. Administrationen kommer att öka och kan då drabba den ordinarie kärnverksamheten.

10. SISU ställer sig positiva till att fortsatt vara en jämbördig part med Folkbildningsrådet i relationen till staten och med det relatera direkt till utbildningsdepartementet (eller annat aktuellt departement).
11. Kommentarererna i texten avser även folkhögskolorna. I synnerhet avseende punkterna 1, 2, 3, 4, 9 men i allmänhet också svaret som helhet. Detta med koppling till att SISU Idrottsutbildarna är huvudman för Bosön Idrottsfolkhögskola.

Fördjupade kommentarer

Ny målstruktur, nya mål, delmål och indikatorer

SISU ställer sig generellt sett positiva till den nya målstrukturen men har några viktiga kommentarer och medskick med koppling till några centrala begrepp.

När det gäller det övergripande målet, "höjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället" så ser SISU generellt ser positivt på denna målformulering.

När det gäller delmålen vill SISU också reflektera över begreppet "fler" som genomgående används i formuleringen av delmålen. Givetvis ska det vara en målsättning att nå fler individer med olika bakgrund och en större mångfald men det får inte bli ett mål som överskuggar allt annat. Med det menar SISU att det finns en risk att kvantitet kommer att fokuseras på ett sätt som skulle kunna gå ut över kvaliteten.

Gällande indikatorerna så anser SISU att det finns en risk med att samtliga indikatorer inleds med begreppet "andel", i ett fall med "antal". Här finns samma risk som i formuleringen av delmålen, det vill säga att för stort fokus hamnar på kvantiteten istället för på kvaliteten.

Demokratibegreppet i målstrukturen

SISU saknar ordet demokrati i målformuleringen. Det hänvisas till att demokrativillkoret gäller alla anordnare av folkbildning det vill säga att alla organisationer som genomför folkbildning och erhåller statsbidrag ska vara organiserade i en demokratiskt styrd organisation.

Demokrativillkoret är bra och givet men det enbart riskerar att missa ett annat perspektiv. Det perspektivet handlar om demokrati i koppling till "demokratisk fostran". Det vill säga att folkbildningen ger deltagarna en förståelse för vad det innebär och hur det fungerar att leva och verka i en demokratisk organisation och ett demokratiskt samhälle. Detta mervärde vore väl värt att betona i målstrukturen.

Självförvaltningsmodellen

Ur SISU:s perspektiv är det avgörande att utredarens förslag om att behålla självförvaltningsmodellen blir den väg regeringen väljer att gå. Självförvaltningsmodellen skapar en närhet mellan verksamhet och beslut, bygger ett ökat engagemang i de folkbildande organisationerna och bidrar till att uppfylla önskemålet om "armlängds

avstånd” mellan politiken och folkbildningen. Med det så förordar SISU starkt att självförvaltningsmodellen behålls. Detta till trots så ställer sig SISU positivt till en ökad kontroll som säkerställer att samtliga organisationer tar sitt ansvar inom ramen för självförvaltningsmodellen.

Utöver detta bör givetvis beaktas storleken på de kostnader och andra insatser som skulle bli nödvändiga om ansvaret fullt ut skulle flyttas till en eller flera myndigheter. Risken är stor att mycket av den kompetens och de rutiner som idag redan finns inom Folkbildningsrådet och SISU försvinner för att sedan behöva byggas upp på nytt i respektive myndighet. Detta förmodligen med långa implementeringsprocesser och stora kostnader som följd.

Balanspunkten mellan tillit och kontroll

SISU tycker att utredningens resonemang om en ny balanspunkt mellan tillit och kontroll är bra. Det behövs en balans mellan tillit och kontroll i relationen mellan staten och folkbildningen. Kontrollen behöver vara ändamålsenlig och bidra till tydliga ramar med frihet inom dessa ramar. En väl avvägd balanspunkt är avgörande för såväl kvantiteten som kvaliteten i folkbildningens verksamhet.

Uppföljning och utvärdering

SISU bejakar utredningens förslag om att ge CIF uppdraget att följa upp och utvärdera SISU:s verksamhet. CIF följer upp statens stöd till idrottsrörelsen redan i dag. Då SISU:s verksamhet uteslutande riktar sig till idrottsrörelsen så har CIF redan initialt en god grundkunskap om idrottsrörelsen, dess verksamhet och struktur.

Revision

Avseende utredningens förslag att Riksrevisionen ska granska SISU:s årsredovisning ser SISU enbart positivt på det. Att årsredovisningen granskas ger större legitimitet för den verksamhet som bedrivs och hjälper snarare än stjälper i SISU:s ständiga utveckling av verksamheten i allmänhet och den ekonomiska hanteringen i synnerhet

Utökad kontroll och transparens

SISU har inget att invända mot utredningens förslag om ökad redovisning och kontroll. SISU har en redan idag en bra självkontroll som tål granskning och anser att en rimlig kontroll bara är till gagn för vår verksamhet. Än en gång vill SISU dock betona vikten av vettiga avvägningar och en balans i införandet av den utökade kontrollen. Det är avgörande för verksamheten att kontrollen är ändamålsenlig och kostnadseffektiv. En alltför rigid och omfattande kontrollapparat kommer med största sannolikhet att leda till en markant ökning av administrationen inom respektive organisation. En ökning som med självklarhet kommer att ske på bekostnad av kärnverksamheten.

Med det sagt är SISU ändå positiva till en ökad kontroll under förutsättningen att balanspunkten mellan tillit och kontroll beaktas och detta framförallt ur perspektivet med en ändamålsenlig kontroll. Det vill säga en kontroll som säkerställer kvalitét i innehåll och

genomförande, men inte i på ett orimligt sätt belastar verksamhetens resurser och riskerar inlåsning och minskat engagemang.

SISU är också positiva till att rapportera och redovisa verksamheten med stor transparens och att möjliggöra för att statistik blir offentligt tillgänglig, exempelvis genom rapportering till SCB.

Återtag av statsbidrag

Utredningen föreslår en möjlighet för staten att återta ett icke utnyttjat statsbidrag om summan på överskottet skulle överskrida 10 miljoner kronor på årsbasis. Utredningen menar då att det belopp som överskrider 10 miljoner ska betalas tillbaka. SISU anser detta vara ett fullt rimligt och legitimt förslag. Statsbidragets syfte är att generera verksamhet och det ska givetvis synas även i användandet av resurserna.

Ökad administration

Redan i tidigare delar har SISU betonat vikten av att den administrativa belastningen måste beaktas i varje del av ökad utvärdering, uppföljning, kontroll och rapportering. SISU ser en fara i det faktum att skärpningen kommer att innebära en betydande ökning av administration och kopplat till det ökade kostnader. Kostnader som skulle kunna belasta kärnverksamheten. Med det ser SISU att den ökade administrationen bör avspeglas i en kompenserande höjning av statsbidraget.

SISU:s organisatoriska tillhörighet

SISU ser avslutningsvis positivt på att fortsatt vara en jämbördig part i relation till Folkbildningsrådet och med det också fortsatt ha en egen och direkt relation med utbildningsdepartementet (eller annat departement om så beslutas). SISU ser med det möjligheten att fortsatt upprätthålla och utveckla den goda relationen med staten och dess beslutsfattare.

Vid frågor kontakta Mattias Hjelmberg, mattias.hjelmberg@rfsisu.se, 08-699 61 54

SISU Idrottsutbildarna

Stefan Bergh

Generalsekreterare